

Sygn. akt I PK 275/14

POSTANOWIENIE

Dnia 19 maja 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Gonera

w sprawie z powództwa J. K.
przeciwko Uniwersytetowi w K.
o przywrócenie do pracy, odszkodowanie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 19 maja 2015 r.,
skargi kasacyjnej powódki od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach
z dnia 24 kwietnia 2014 r., sygn. akt IX Pa 383/13,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. nie obciąża powódki obowiązkiem zwrotu stronie pozwanej kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy Katowice Zachód w Katowicach wyrokiem z 23 października 2012 r., VII P 499/11, zasądził od pozwanego Uniwersytetu w K. na rzecz powódki J. K. kwotę 12.630,27 zł tytułem odszkodowania za wypowiedzenie stosunku pracy z naruszeniem przepisów prawa, a w pozostałym zakresie powództwo oddalił.

Apelacje od wyroku Sądu Rejonowego wniosły obydwie strony.

Powódka zaskarżyła wyrok w części oddalającej powództwo i zażądała jego zmiany, w tym przywrócenia do pracy, zasądzenia odszkodowania w kwocie 149.000 zł, nie jako roszczenia alternatywnego, lecz równoległego do

przywrócenia, a także zasądzenia wynagrodzenia za cały czas pozostawania bez pracy. Przed rozpoznaniem apelacji, pismem z 21 kwietnia 2014 r. powódka zmieniła żądanie, wnosząc jedynie o zasądzenie odszkodowania w miejsce przywrócenia do pracy.

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach wyrokiem z 24 kwietnia 2014 r. IX Pa 383/13 oddalił apelację powódki i umorzył postępowanie wywołane apelacją strony pozwanej.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego wniósł w imieniu powódki jej pełnomocnik, zaskarżając wyrok ten w części oddalającej apelację powódki.

Skarga kasacyjna została oparta na podstawie naruszenia przepisów prawa materialnego, a mianowicie: a) art. 30 § 4 k.p. w związku z art. 125 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, przez błędną jego wykładnię polegającą na przyjęciu, że wskazana przez pozwanego przyczyna wypowiedzenia powódce stosunku pracy, a to rzekoma konfliktowość powódki, stanowiła uzasadnioną i ważną przyczynę rozwiązania z powódką stosunku pracy, mimo że przyczyna ta nie spełnia wymogu konkretności i rzeczywistości oraz nie została należycie wykazana, a w konsekwencji wypowiedzenie powódce stosunku pracy mimo braku merytorycznego uzasadnienia takiego działania pracodawcy; b) art. 415 k.c. w związku z art. 300 k.p., przez jego niezastosowanie, mimo że zgromadzony w sprawie materiał dowodowy wskazuje jednoznacznie, iż działanie pracodawcy polegało na zamierzonym i umyślnym naruszeniu przepisów prawa pracy o rozwiązaniu z pracownikiem stosunku pracy za wypowiedzeniem; c) art. 300 k.p. przez jego niezastosowanie polegające na przyjęciu, że art. 47¹ k.p. stanowi wyczerpujące unormowanie i uniemożliwia dochodzenie uzupełniającego odszkodowania na gruncie przepisów Kodeksu cywilnego; d) art. 47¹ k.p. przez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że przepis wyklucza możliwość dochodzenia przez powódkę odszkodowania uzupełniającego na podstawie przepisów prawa cywilnego i w konsekwencji oddalenie roszczenia powódki w kwocie przekraczającej 12.630,27 zł; e) art. 64 w związku z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, przez jego niezastosowanie i w konsekwencji naruszenie prawa powódki do dochodzenia naprawy szkody zaistniałej na skutek działań pracodawcy w pełnej wysokości.

Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w części obejmującej oddalenie jej apelacji i zasądzenie na jej rzecz kwoty 149.000 zł tytułem odszkodowania za wypowiedzenie stosunku pracy z naruszeniem przepisów oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kosztów postępowania.

Konieczność przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca uzasadniła tym, że skarga kasacyjna jest oczywiście zasadna oraz istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości i wywołujących wątpliwości w orzecznictwie. W ocenie skarżącej rozbieżności w interpretacji pojawiają się co do art. 47¹ k.p. w związku z art. 300 k.p. oraz możliwości dochodzenia przez pracownika, z którym rozwiązano stosunek pracy za wypowiedzeniem, odszkodowania uzupełniającego w wysokości umożliwiającej naprawę całej zaistniałej na skutek zwolnienia szkody, na gruncie przepisów prawa cywilnego. Pełnomocnik skarżącej podniósł, że na powyższym tle istnieją poważne wątpliwości i znaczne rozbieżności, zarówno w orzecznictwie jak i w doktrynie.

Skarżąca podniosła, że skarga powinna być rozpoznana również z uwagi na oczywiste naruszenie prawa – w wyniku błędnej wykładni art. 30 § 4 k.p. w związku z art. 125 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym oraz niewłaściwego jego zastosowania do stanu faktycznego, a w konsekwencji orzeczenia na niekorzyść powódki, z pokrzywdzeniem jej praw jako pracownika, w wyniku bezkrytycznego przyjęcia przez Sąd drugiej instancji ustaleń i ocen Sądu pierwszej instancji w zakresie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego jak i podstaw rozwiązania z powódką stosunku pracy.

Odpowiedź na skargę kasacyjną wniósł w imieniu strony pozwanej jej pełnomocnik, wnosząc o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ewentualnie oddalenie skargi kasacyjnej oraz zasądzenie od powódki kosztów postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna powódki nie kwalifikowała się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli: 1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, 2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, 3) zachodzi nieważność postępowania lub 4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Uzasadniając konieczność rozpoznania skargi kasacyjnej, skarżąca powołała się na przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 2 i 4 k.p.c.

1. Odnosząc się do pierwszej z nich należy przypomnieć, że zgodnie z dotychczasowym orzecznictwem Sądu Najwyższego, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na potrzebę wykładni przepisów prawa jest zasadne wówczas, gdy skarżący nie tylko określi przepisy, które wymagają wykładni Sądu Najwyższego, ale dodatkowo zidentyfikuje poważne wątpliwości w ich wykładni lub przedstawi rozbieżności w orzecznictwie sądów w tym zakresie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, Biuletyn SN 2002 nr 7, s. 10). Konieczne jest opisanie tych wątpliwości lub rozbieżności, wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 3-4, poz. 43).

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej wniesionej przez powódkę nie spełnia powyższych wymagań. Skarżąca domaga się dokonania przez Sąd Najwyższy wykładni art. 47¹ k.p. w związku z art. 300 k.p. w zakresie dochodzenia przez pracownika, z którym rozwiązano stosunek pracy za wypowiedzeniem, odszkodowania uzupełniającego na podstawie przepisów prawa cywilnego. Skarżąca nie wskazuje przy tym przepisu prawa cywilnego, który w związku z art. 300 k.p. miałby stanowić przedmiot wykładni. Wydaje się, że skarżąca miała na uwadze art. 415 k.c. powołany w ramach podstaw kasacyjnych, jednak Sąd Najwyższy nie może się domyślać, jakie przepisy prawa w ocenie skarżącego wymagają sądowej wykładni.

Niemniej jednak należy stwierdzić, że konieczność zastosowania art. 47¹ k.p. w sprawie o odszkodowanie z tytułu niezgodnego z prawem lub nieuzasadnionego wypowiedzenia stosunku pracy (także stosunku pracy z mianowania) nie budzi zasadniczych wątpliwości interpretacyjnych, o czym świadczy bogate orzecznictwo

Sądu Najwyższego dotyczące art. 47¹ k.p. (por. m. in. wyroki z 25 listopada 2014 r., III PK 11/14, LEX nr 1652400; z 18 grudnia 2013 r., I PK 143/13, OSNP 2015 nr 3, poz. 31; z 26 listopada 2013 r., II PK 65/13, LEX nr 1526631; z 10 maja 2012 r., II PK 222/11, OSNP 2013 nr 7-8, poz. 78).

Uzasadniając konieczność dokonania przez Sąd Najwyższy wykładni przepisów prawa budzących wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, skarżąca ograniczyła się jedynie do stwierdzenia, że „rozbieżności w interpretacji pojawiają się odnośnie art. 47¹ k.p. w związku z art. 300 k.p.” Zdaniem skarżącej istnieją „poważne wątpliwości i znaczne rozbieżności, zarówno w linii orzeczniczej jak i w doktrynie”, jednak w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie powołano orzeczeń, które wskazywałyby na rozbieżności w orzecznictwie co do wykładni art. 47¹ k.p. oraz art. 415 k.c. w związku z art. 300 k.p., z których powódka wywodzi swoje roszczenie o odszkodowanie.

Przytoczone przez pełnomocnika skarżącej w uzasadnieniu podstaw skargi kasacyjnej orzeczenia Sądu Najwyższego i Trybunału Konstytucyjnego nie potwierdzają tezy skarżącej o występowaniu rozbieżności w orzecznictwie w zakresie przedstawianego problemu – podstaw prawnych dochodzenia przez pracownika odszkodowania za nieuzasadnione lub niezgodne z prawem wypowiedzenie stosunku pracy.

Przede wszystkim w powołanym przez skarżącą wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 27 listopada 2007 r., SK 18/05 (OTK-A 2007 nr 10, poz. 128), Trybunał odniósł się do przepisów regulujących roszczenia pracownika z tytułu niezgodnego z prawem rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia (a nie roszczenia z tytułu nieuzasadnionego wypowiedzenia umowy o pracę), stwierdzając, że art. 58 w związku z art. 300 k.p., rozumiany w ten sposób, że wyłącza dochodzenie innych, niż określone w art. 58 k.p., roszczeń odszkodowawczych, związanych z bezprawnym rozwiązaniem umowy o pracę bez wypowiedzenia, jest niezgodny z art. 64 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji RP oraz nie jest niezgodny z art. 45 ust. 1 i art. 77 ust. 2 Konstytucji RP. Natomiast powołanym w skardze kasacyjnej postanowieniem z 6 marca 2012 r., SK 3/09 (OTK-A 2012 nr 3, poz. 28), Trybunał Konstytucyjny – po rozpoznaniu skargi

konstytucyjnej o zbadanie zgodności art. 47¹ w związku z art. 300 k.p. z art. 64 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji RP oraz z art. 77 ust. 2 w związku z art. 2 Konstytucji RP – umorzył postępowanie ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.

W uzasadnieniu kolejnego powołanego w skardze kasacyjnej wyroku z 4 listopada 2010 r., II PK 112/10 (LEX nr 707870), Sąd Najwyższy stwierdził, że niezgodność z prawem (bezprawność) rozwiązania umowy o pracę przez pracodawcę pracownik może wykazać wyłącznie przez powództwo przewidziane w Kodeksie pracy (o uznanie wypowiedzenia za bezskuteczne, o przywrócenie do pracy lub odszkodowanie). Bez wytoczenia takiego powództwa pracownik w żadnym innym postępowaniu nie może powoływać się na bezprawność rozwiązania umowy o pracę jako na przesłankę roszczeń odszkodowawczych przewidzianych w Kodeksie cywilnym. Nawet bezprawne rozwiązanie stosunku pracy, czyli z naruszeniem przepisów o wypowiedaniu umów o pracę, nie od razu jest równoznaczne z naruszeniem dóbr osobistych pracownika lub czynem niedozwolonym. W powołanym przez pełnomocnika skarżącej wyroku z 19 maja 2009 r., II PK 288/08 (OSNP 2011 nr 1-2, poz. 8), Sąd Najwyższy stwierdził, że odpowiednie stosowanie art. 45 § 2 k.p. i art. 47¹ k.p. do dyrektora szkoły odwołanego na podstawie art. 38 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (jednolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 ze zm.) nie uzasadnia ograniczenia ustawowego odszkodowania do wysokości trzymiesięcznego dodatku funkcyjnego. Odszkodowanie powinno być odniesione nie do dodatku funkcyjnego, tylko do pełnego wynagrodzenia za pracę. W kolejnym z powołanych w skardze kasacyjnej orzeczeń (wyrok Sądu Najwyższego z 25 lutego 2009 r., II PK 164/08, OSNP 2010 nr 19-20, poz. 227), Sąd Najwyższy stwierdził, że niezgodność z prawem (bezprawność) rozwiązania umowy o pracę przez pracodawcę pracownik może wykazać wyłącznie przez powództwo przewidziane w Kodeksie pracy (o uznanie wypowiedzenia za bezskuteczne, o przywrócenie do pracy lub odszkodowanie), wniesione z zachowaniem odpowiedniego terminu (art. 264 k.p.). Bez wytoczenia takiego powództwa pracownik w żadnym innym postępowaniu nie może powoływać się na bezprawność rozwiązania umowy o pracę jako na przesłankę roszczeń odszkodowawczych przewidzianych w Kodeksie cywilnym.

Przytoczone przez pełnomocnika skarżącej orzeczenia w żaden sposób nie dowodzą rozbieżności dotyczących wykładni art. 47¹ k.p., zgodnie z którym odszkodowanie, o którym mowa w art. 45 k.p., przysługuje w wysokości wynagrodzenia za okres od 2 tygodni do 3 miesięcy, nie niższej jednak od wynagrodzenia za okres wypowiedzenia. Z orzeczeń tych nie wynika sugerowana rozbieżność w orzecznictwie Sądu Najwyższego co do możliwości (konieczności) stosowania przepisów Kodeksu cywilnego (zwłaszcza art. 415 k.c.) do roszczeń odszkodowawczych pracownika wywodzonych z nieuzasadnionego lub niezgodnego z prawem rozwiązania z nim umowy o pracę przez pracodawcę za wypowiedzeniem.

Roszczenia pracownika z tytułu wadliwego rozwiązania z nim stosunku pracy przez pracodawcę za wypowiedzeniem zostały w sposób wyczerpujący uregulowane w Kodeksie pracy. Przepisy o wypowiedzeniu stosunku pracy regulują kwestię należnego pracownikowi odszkodowania w razie niezgodnego z prawem lub nieuzasadnionego wypowiedzenia umowy o pracę (art. 47¹ k.p.). Na rzecz powódki zostało zasądzone należne z tego tytułu odszkodowanie, limitowane wysokością trzymiesięcznego wynagrodzenia za pracę.

W wyroku z 27 listopada 2007 r., SK 18/05 (OTK-A 2007 nr 10, poz. 128), Trybunał Konstytucyjny uznał, że ograniczenie wysokości odszkodowania przewidzianego w art. 58 k.p. w przypadku naruszającego prawo rozwiązania umowy o pracę z pracownikiem bez wypowiedzenia z winy pracownika nie może pozbawiać pracownika odszkodowania w sytuacji, gdy pracodawcy można przypisać winę umyślną. Wówczas między innymi w art. 415 k.c., w związku z naruszeniem dóbr osobistych pracownika, można znaleźć podstawę prawną do dodatkowego odszkodowania. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego dotyczył jednoznacznie rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że dokonanie przez pracodawcę wypowiedzenia stosunku pracy z nieuzasadnionej przyczyny lub z naruszeniem przepisów o wypowiedzaniu nie uzasadnia automatycznie roszczeń uzupełniających wywodzonych z Kodeksu cywilnego (por. uchwałę siedmiu sędziów z 18 czerwca 2009 r., I PZP 2/09, OSNP 2010 nr 1-2, poz. 1 oraz wyrok z 10 stycznia 2007 r., III PK 91/06, LEX nr 948793). Sąd Najwyższy przyjmuje, że odpowiedzialność

odszkodowawcza pracodawcy na podstawie m.in. art. 415 k.c. jest możliwa jedynie w przypadku szczególnie kwalifikowanego bezprawnego zachowania pracodawcy, polegającego na zamierzonym (umyślnym) naruszeniu przepisów o rozwiązywaniu umów o pracę (por. np. wyroki z: 23 maja 2012 r., I PK 193/11, LEX nr 1170994; z 28 stycznia 2009 r., I PK 135/08, OSNP 2010 nr 15-16, poz. 188; z 18 sierpnia 2010 r., II PK 28/10, OSNP 2011 nr 23-24, poz. 296; z 11 czerwca 2003 r., I PK 273/02, OSNP 2004, nr 16, poz. 279).

Powyższe rozważania prowadzą do wniosku, że skarga kasacyjna powódki nie kwalifikowała się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania, ponieważ sformułowane przez skarżącą wątpliwości albo nie stanowią istotnego problemu przy dokonywaniu wykładni znajdujących zastosowanie przepisów, albo zostały już rozstrzygnięte w orzecznictwie. Potrzeba dokonania wykładni przepisów prawa w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. nie występuje wtedy, gdy Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii wykładni tych przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a w świetle treści uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienie SN z 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNAPIUS – wkładka z 2003 r., nr 13, poz. 5).

2. W uzasadnieniu skargi kasacyjnej brak jest także przekonującej argumentacji juretycznej wykazującej oczywistą wadliwość rozstrzygnięcia Sądu drugiej instancji. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, w razie powołania się na przesłankę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., skarżący powinien przytoczyć argumenty świadczące o tym, że skarga jest oczywiście uzasadniona. Przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej rozumie się sytuację, w której zaskarżone orzeczenie sądu drugiej instancji w sposób oczywisty (niebudzący wątpliwości) narusza konkretne przepisy prawa. Oczywiście naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna natychmiast, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy juretycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z brzmieniem przepisów albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienia SN z 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z 21 maja 2008 r.,

I UK 11/08, LEX nr 491538 i z 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). Skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona wtedy, gdy zaskarżone orzeczenie jest niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami prawa (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z 30 stycznia 1963 r., II CZ 3/63, OSPiKA 1963 nr 11, poz. 286).

Przedstawiona w skardze kasacyjnej argumentacja prawna nie daje podstaw do przyjęcia, że skarga jest „oczywiście uzasadniona” w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Twierdzenie skarżącej, że Sąd Okręgowy w rażący i oczywisty sposób naruszył art. 30 § 4 k.p. w związku z art. 125 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, trudno uznać za przekonujące w świetle ustalonego w sprawie stanu faktycznego. W zaskarżonym wyroku Sąd Okręgowy potwierdził prawidłowość rozstrzygnięcia Sądu pierwszej instancji, który na podstawie oceny stanu faktycznego uznał, że druga z wymienionych w wypowiedzeniu stosunku pracy powodce przyczyn wypowiedzenia (konfliktowość w pracy) potwierdziła się w toku postępowania dowodowego i stanowiła uzasadnioną przyczynę rozwiązania z powodką stosunku pracy w rozumieniu art. 125 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. Sąd uznał w ten sposób wypowiedzenie za merytorycznie uzasadnione. Z uwagi jednak na uchybienia proceduralne w zakresie trybu wypowiedzania stosunku pracy nauczycielowi akademickiemu (i tylko z tej przyczyny), zasądził na rzecz powodki na podstawie art. 47¹ k.p. w związku z art. 45 § 2 k.p. odszkodowanie w bezspornej wysokości trzymiesięcznego wynagrodzenia za pracę, uznając przywrócenie powodki do pracy nie jest celowe z uwagi na postawę i zachowanie powodki uniemożliwiające dalszą współpracę stron.

Z ustaleń faktycznych poczynionych w sprawie, którymi Sąd Najwyższy byłby związany przy merytorycznym rozpoznaniu skargi kasacyjnej (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), wynika, że rozwiązanie z powodką stosunku pracy za wypowiedzeniem nastąpiło z uzasadnionej przyczyny, chociaż było wadliwe. W ustalonych okolicznościach faktycznych nie można uznać skargi za oczywiście uzasadnioną jako powołującą się na oczywiste naruszenie prawa. Ustaleń faktycznych Sądu *meriti* nie można kwestionować w skardze kasacyjnej (art. 398³ § 3 k.p.c.).

Powyższe rozważania prowadzą do wniosku, że skarżącej nie udało się wykazać żadnej z okoliczności uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 102 k.p.c.